



Directora del *International Week Faculty of Tourism 2019*

Professora Contractada Doctora del Departament d'Economia de l'Empresa de la UIB

«Encara ens costa més esforç arribar al mateix lloc on són els homes»

Quan vàreu decidir obrir-vos al món acadèmic?

Des dels 13 anys tenia clar que volia ser investigadora i sabia que volia fer un doctorat, tot i que és estrany tenir-ho clar des de tan jove. Som mexicana i, en el context temporal en què vaig estudiar, no era gaire habitual que fes un màster o un doctorat just després d'haver acabat la llicenciatura. Per mi, fer un màster o un doctorat era fonamental, però també era molt important conèixer què era una empresa privada, perquè així pots conèixer els problemes i les preocupacions de la nostra realitat. Mentre a Europa un màster és fonamental per tenir una feina, als països de Llatinoamèrica i als Estats Units un màster és útil per ascendir en el teu lloc de treball. Després d'un temps en el món privat, havia arribat l'hora de tornar a això que volia fer.

Tot i que vàreu formar-vos inicialment com a enginyera, finalment vàreu fer la tesi sobre economia de l'empresa i mètodes quantitius. Què us va fer canviar d'idea per canviar?

Aquest canvi es va produir perquè, com que estava en una empresa privada, vaig ocupar una àrea tècnica i em vaig especialitzar en el desenvolupament de nous productes i després en innovació. Fou aquest moment quan em vaig plantejar fer un màster, i em vaig decidir pel màster en Economia Industrial, per la Universitat Carlos III, a Madrid. El canvi d'Enginyeria a Economia va ser molt radical, ja que la manera de pensar d'un economista és molt diferent de la d'un enginyer. Mentre que a Enginyeria se cerquen solucions tangibles, que donin la màxima seguretat possible a les construccions, en Economia sempre es tracta d'optimitzar. Col·laborant amb els estudis d'investigació de la professora Clara Eugènia García, em vaig adonar que era el moment d'emprendre una carrera acadèmica. Vaig continuar a la Carlos III, i vaig ser admesa per fer el doctorat d'Economia de

l'Empresa i Mètodes Quantitatius.

L'abril de 2019 tingué lloc la *International Week Faculty of Tourism*, a la Facultat de Turisme de la UIB. Com va ser fer feina amb UIBCongrés? Quins n'eren els objectius?

Els objectius de la jornada eren reforçar i establir vincles d'intercanvi amb altres universitats, i vàrem tenir l'oportunitat de conèixer persones i firmar-hi acords, dissenyar programes en conjunt i elaborar millor un programa d'estudis de mobilitat, afavorir les oportunitats a aquells qui tenen dificultats per fer estades a l'estranger. Vàrem poder abastir assignatures de tots els anys i tots ens vàrem beneficiar d'aquesta experiència.

El 2016, amb la Facultat d'Economia i Empresa, també vàrem fer una *International Week*. Vàrem fer feina plegades ambdues facultats, i em vaig adonar que era massa feina. El 2019, la Facultat de Turisme aniria tota sola en l'organització i vaig trobar necessari comptar amb UIBCongrés, perquè permetria que nosaltres ens centràssim més a la part acadèmica. A més, vaig tenir un accident just el dia abans de l'esdeveniment, i la col·laboració entre UIBCongrés i la Facultat de Turisme va permetre que la meua absència pràcticament no afectàs les jornades.

Què significa ser dona en el món acadèmic? Creieu que s'infravaloren els treballs fets per dones per qüestions de gènere?

En general, si vas a una conferència internacional, s'observa que hi ha grups de persones que intercanvien idees, però amb grups d'homes que parlen entre ells i dones que parlen entre elles. He vist que hi ha un tractament diferenciat. Si una acadèmica es dirigeix a un acadèmic per preguntar-li alguna qüestió, si no es coneixien d'abans, la conversa pot durar molt més si la dona és jove o té una bona presència física. Són

qüestions anecdòtiques, però he vist que això passa en conferències nacionals i internacionals. A més, les conferències plenàries encara estan dominades per homes. Per altra part, no crec que es valorin menys els treballs perquè siguin dones, sinó perquè no són homes. Tradicionalment, els homes eren els qui pujaven, les dones no eren vistes com a part del «club». L'entrada de dones a aquest club és difícil perquè ells troben dificultats per fer i dir, i han d'adaptar el seu comportament. A més, hi ha estudis científics que proven que si una dona s'acosta a un home i parla amb els mateixos termes de llenguatge que ell, diuen que és dominant. Això afecta tots els nivells, laborals i geogràfics.

Creieu que la situació actual del turisme a les Illes i la seva qualitat ha millorat els darrers anys o encara està molt influït pel turisme de sol i platja o el turisme de gatera?

El turisme de sol i platja a les Illes és de molt mala qualitat. Això fins i tot es pot veure en el comportament dels pares i dels fills als hotels. Per exemple, hi ha una compra indiscriminada d'inflables per als nins, i, quan acaben la seva estada, els deixen als hotels perquè no se'ls poden endur. A més, et trobes que els punxen perquè altres no els puguin gaudir. Això està en sintonia amb el gran consumisme al voltant de les zones costaneres i l'ús excessiu de plàstic. En el turisme de gatera, tot i que es fan propostes per a l'àrea de Magaluf i la Platja de Palma per minimitzar-ne l'impacte, encara hi ha un fantasma de reputació que cobreix aquests llocs, i això espanta un turisme de més bona qualitat.

És difícil ser dona i ser capdavantera d'una empresa pel fet mateix de ser dona?

El sostre de vidre existeix, i exemple d'això és el cas d'Ana Patricia Botín, actual directora general del Grup Santander. Abans d'ocupar aquest càrrec, va estar a una de les filials del grup, i a la mort del seu pare, va ser escollida com a directora general del grup. Quan va succeir això, tothom la va criticar perquè creien que tenia aquest càrrec per ser «filla de», quan realment va ser la junta d'accionistes qui la va proposar. Les dones tenen crítiques per tot allò que fan: per com parlen, per com es vesteixen, pel que diuen... És molt miop dir que el masclisme no existeix.

Avui en dia, en les funcions de lideratge no hi ha paritat. La dona que aconsegueix sense molt esforç estar en el cim és una privilegiada, en el sentit que no ha hagut d'enfrontar-se al fet que la seva veu no se senti, a comentaris desagradables, a dir una opinió i que no sigui valorada, però que un home digui la mateixa opinió i sigui aplaudida. En general, a les dones encara

sempre ens suposa més esforç arribar al mateix lloc on són els homes.

Creieu que les quotes femenines en les empreses rellisquen contra la meritocràcia?

Al principi estava en contra de les quotes, perquè crec que tothom ha d'arribar al seu lloc de treball pels mèrits i capacitats. No obstant això, em vaig adonar que era necessari tenir una certa paritat. Per exemple, quan hi ha concursos a catedràtics, cal fer un tribunal format per homes i dones amb uns mèrits molt elevats. He vist que als departaments pensen que no hi ha dones amb tres sexennis d'investigació. Després de trespasar per totes les universitats espanyoles per cercar catedràtiques amb tres sexennis, se n'adonen, per sorpresa d'ells, que n'hi ha de suficients, però no se les coneix ni reconeix. Si no fos per la quota, les dones amb mèrits i treballs acadèmics de gran qualitat seguirien sense poder formar part d'un tribunal. Les quotes donen l'oportunitat de cercar bé i trobar una dona a l'altura de les circumstàncies, sigui a l'empresa privada o en llocs públics.

Quins són els vostres principals referents femenins?

Clara Eugenia García va ser la meva directora de tesi i és un referent meu imprescindible per haver-me guiat en la meua trajectòria. També admir molt, per la seva fortalesa, Isabel Gutiérrez, catedràtica de la Universitat Carlos III. Ella es va afrontar al canvi al pla de Bolonya malgrat les reticències dels altres quan va ser vicerectora d'Ordenació Acadèmica. A la meua àrea de coneixement, destacaria Bronwyn Hall. Mentre que la majoria dels doctors acaben als trenta anys, ella va començar bastant més gran, perquè havia posat en marxa la seva empresa, i ara és referent de tot allò que té a veure amb estudis d'innovació. En el seu cas, combinar el món empresarial i l'universitari i triomfar és admirable. Jo també vaig començar el meu doctorat a una edat a la qual els altres l'acaben i la segueix com un bon exemple que és possible aconseguir els teus objectius si t'ho proposes.

